

Vurdering i kroppsøving – elevenes innsats, individuelle forutsetninger og bruk av tester

Her finner du støtte til å vurdere elevenes kompetanse i kroppsøving. Spesielt omtaler vi hvordan elevenes forutsetninger og innsats skal forstås ved vurdering i faget.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 06.04.2021

- [Informasjon om individuell vurdering i Rundskriv Udir-2-2020](#)
- [Læreplanen i kroppsøving](#)
- [Kompetansemål og vurderingstekster i læreplanen her](#)
- [Veiledende kjennetegn på måloppnåelse](#)

Vurdering i kroppsøving skal fremme læring og bidra til lærelyst underveis. Vurderingen skal også gi informasjon om kompetanse underveis og ved avslutningen av opplæringen, blant annet ved halvårsvurdering og standpunktvurdering.

Hva er kompetanse i kroppsøving?

I læreplanen står det at kroppsøving skal stimulere til livslang bevegelsesglede og til en fysisk aktiv livsstil ut fra elevens egne forutsetninger.

Kompetanse i kroppsøving handler blant annet om at elevene skal kunne øve på og delta i ulike bevegelsesaktiviteter og naturferdsel ut fra egne forutsetninger. Videre skal de lære å reflektere over sin egen faglige utvikling og samarbeide med andre, og de skal lære å tenke kritisk om sammenhenger mellom bevegelse, kropp, trening og helse. Kompetansen i faget omfatter også å kunne utfordre sin egen fysiske

kapasitet og løse faglige utfordringer etter beste evne.

Hva er grunnlaget for vurdering i kroppsøving?

Det er kompetansemålene som er grunnlaget for vurdering i fag, både underveis og ved avslutningen av opplæringen. Det betyr at vurderingen skal ta utgangspunkt i hvordan kompetanse i kroppsøving er beskrevet i læreplanen. Dette gjelder alle fag og er uendret fra Kunnskapsløftet 2006 (LK06) til Kunnskapsløftet 2020 (LK20). Hvordan elevens forutsetninger og innsats skal forstås i kroppsøvingsfaget, er heller ikke endret fra LK06 til LK20.

Det som er nytt for vurdering i LK20 er at kompetansemålene skal forstås i lys av teksten «Om faget» i læreplanene. Det betyr at lærerne må være oppmerksomme på de ulike delene av læreplanen og på sammenhengen mellom dem. Når opplæringen fortsatt gis etter LK06 gjelder ikke denne endringen.

Elevenes innsats er en del av grunnlaget for vurdering når det følger av læreplanen i faget, slik som det gjør i kroppsøving.

Forskrift til opplæringsloven slår fast at verken forutsetninger, fravær, orden eller atferd skal inn i vurdering i fag. Dette henger sammen med at elevenes kompetanse skal vurderes opp mot kompetansemålene i læreplanen. Det betyr at elevenes forutsetninger ikke er en del av grunnlaget for vurdering i kroppsøving. Lærernes kjennskap til elevenes forutsetninger er likevel viktig i arbeidet med læring og vurdering i faget.

Innsats er en del av kompetansen i kroppsøving

I kroppsøving er innsats en del av kompetansen i faget og derfor en del av grunnlaget for vurdering. Innsats i faget er knyttet til øving og deltakelse i bevegelsesaktiviteter, kroppslig læring, samspill og naturferdsel.

At eleven viser innsats i faget innebærer at eleven prøver å løse faglige utfordringer etter beste evne uten å gi opp, viser selvstendighet, utfordrer sin egen fysiske kapasitet og samarbeider med andre. Det betyr at det er kjennetegn på måloppnåelse at eleven fortsetter å øve, selv om det, innenfor fagets rammer, ikke gir synlige resultater i prestasjon eller ferdighetsutvikling.

I mange bevegelsesaktiviteter er elevenes innsats gjennom deltakelse, medvirkning og samarbeid nødvendig for å fremme læring hos seg selv og andre. Derfor handler innsats også om at eleven deltar konstruktivt i bevegelsesaktiviteter og bidrar til at andre kan få fremgang og lære i faget.

Elevenes forutsetninger

Det står i forskrift til opplæringsloven at forutsetninger ikke skal inn i vurderingen i fag. I læreplanen er imidlertid elevenes forutsetninger omtalt flere steder, blant annet i noen kompetansemål. Dette kan framstå som en motsetning. Vi vil trekke fram to forhold som viser hvordan elevenes forutsetninger skal forstås ved vurdering i kroppsøving, og som viser hvordan læreplanen er i samsvar med forskrift til opplæringsloven.

For det første må elevenes forutsetninger forstås i lys av kroppsøvingens egenart og målet om at alle elever skal få mulighet til å delta og utvikle seg i faget. Kroppsøving skiller seg fra en del andre fag ved at elevene bruker kroppen og tidligere erfaringer med bevegelse til å utvikle kompetanse i faget. I læreplanen er det tatt høyde for dette. Blant annet er flere av kompetansemålene utformet slik at elevene skal utvikle kompetanse ut fra sitt eget utgangspunkt. I enkelte kompetansemål er elevenes forutsetninger inkludert i selve kompetansebeskrivelsen. Et eksempel er at elevene etter Vg3 i LK20 skal «kunne øve på og utvikle kunnskaper og ferdigheter i ulike bevegelsesaktiviteter ut fra egne forutsetninger». Dette kompetansemålet gir rom for å velge læringsaktiviteter tilpasset elevens forutsetninger, for elevgruppen eller enkeltelever.

I dialog med elevene vil lærer kunne velge bevegelsesaktiviteter hvor alle elever kan delta og utvikle seg, innenfor et inkluderende læringsfellesskap.

Med tilpasset opplæring skal de fleste elever ha mulighet til å nå kompetansemålene i faget. Noen elever vil ha behov for spesialundervisning.

For det andre er det forskjell på at forutsetninger er en del av grunnlaget for vurdering, og at læreren bruker sin kjennskap til elevenes forutsetninger i opplæringen, og at det slik sett har innvirkning på vurderingsarbeidet. Læreren må spesielt være oppmerksom på elevenes forutsetninger når det er nevnt i kompetansemål og når elevenes forutsetninger er relevant for å oppnå målene.

Etter 10. trinn i LK20 skal elevene blant annet kunne trene på og utvikle ferdigheter i varierte bevegelsesaktiviteter. Noen elever kan for eksempel ha fysiske utfordringer som påvirker hvordan de får vist at de trener på og utvikler ferdigheter. I slike tilfeller er det relevant for læreren å kjenne til elevens forutsetninger. Det betyr likevel ikke at elevens forutsetninger er en del av vurderingsgrunnlaget. Lærerne skal vurdere med utgangspunkt i kompetansemålene i læreplanen, samtidig som de bruker sitt faglige skjønn og kjennskap de har til elevene.

Det er viktig å se kompetansemålene i sammenheng i vurderingen. Standpunktvurdering skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i faget ved avslutningen av opplæringa.

Hva gjelder for lærere som skal vurdere etter LK06?

Lærere skal forholde seg til læreplanen på sitt trinn og til reglene om vurdering i forskrift til opplæringsloven. Formålet med faget omtaler innsats som del av vurderingsgrunnlaget, og sier at i mange kompetansemål vil det også være relevant å ta hensyn til elevene sine forutsetninger i vurderingen.

Rundskriv Udir-8-2012 ble merket utgått i august 2020 fordi det da ble fastsatt endringer og presiseringer i forskriftens kapittel om vurdering. Disse endringene medfører imidlertid ikke endringer i vurderingspraksis for lærere som underviser etter LK06. Det betyr at lærerne som underviser på 10. trinn, Vg2 og Vg3 skal vurdere elevenes kompetanse slik som før.

Fordi det ikke er endring for vurdering i LK06, kan lærere som underviser etter denne læreplanen fortsatt forholde seg til informasjonen i rundskrivet Udir-8-2012. For de som underviser etter LK20 anses rundskrivet utgått.

Bruk av tester i vurdering

Det har tidligere vært en tradisjon i kroppsøving for å bruke ulike tester til vurdering. Avgrensede fysiske og tekniske tester for blant annet å måle ulike idrettsferdigheter, som styrke, spenst og utholdenhet, er ikke en egnet metode til å vurdere elevenes kompetanse i kroppsøving, slik kompetanse er beskrevet i læreplanen.

Læreren skal vurdere elevens kompetanse opp mot kompetansemålene, og den enkelte elev skal ikke bli vurdert i forhold til andre elever. Det er derfor ikke anledning til å bruke et normrelatert vurderingsprinsipp, for eksempel ved å bruke resultatene på tester som grunnlag for å sammenligne elever. Å bruke resultater på tester som grunnlag for å sette karakter i kroppsøving kan også stride mot formålet med vurdering.

Dersom læreren velger å bruke tester i opplæringen, må de sees i sammenheng med kompetansemålene og i lys av teksten om faget, og bør være koblet til læring og faglig utvikling. Testene kan da være utgangspunkt for samtaler og refleksjoner med elevene, for at de skal få innsikt i utvikling av egen kompetanse og kunne reflektere over den. Tester brukt på denne måten kan være en motivasjonsfaktor og fremme læring.

Ferdighetsprøven i svømming

Formålet med ferdighetsprøven er å styrke svømmeopplæringen slik at elevene blir svømmedyktige innen 4. trinn. Ferdighetsprøven i svømming består av syv øvelser som skal gjennomføres som en del av opplæringen innen 4. trinn. Prøven konkretiserer to av kompetansemålene i læreplanen om vanntilvenning og svømmedyktighet. Øvelsene har en progresjon fra det enkle til det komplekse.

Det er ikke meningen at øvelsene skal gjennomføres samlet på slutten av 4. trinn. Ferdighetsprøven kan brukes som en del av et pedagogisk opplegg for å sikre progresjon og legge til rette for tilpasset opplæring.

Aktuelle bestemmelser

- Forskrift til opplæringsloven § 3-3
- Opplæringsloven § 1-3
- Opplæringsloven § 5-1